

Evaluatierapport 'Target 2'

Evaluatie van de opsporing en vervolging in
een strafrechtelijk onderzoek naar de handel
in bedreigde uitheemse diersoorten

mr. G.C.M. Bos
L. van Dalen
drs. R.J.J. Eshuis
mr. A.C. Kramer

juli 1995

**Wetenschappelijk
Onderzoek- en
Documentatiecentrum**

Voorwoord

Met de arresten van de Hoge Raad der Nederlanden van 23 mei 1995 is een einde gekomen aan één van de eerste grotere zaken waarin handel in bedreigde diersoorten, te weten zwarte kakatoes, de inzet van de strafprocedure was. De hele procesgang alsmede het opsporingsonderzoek zijn in het voorliggende evaluatierapport neergelegd.

Dat de onderhavige materie weerbarstig is, blijkt wel uit alle hobbels die moesten worden genomen: moeilijke wetgeving en bewijsvoering, ingewikkelde rogatoire commissies, beslagperikelen, niet gemotiveerde vrijspraken en de dreiging van zeer aanzienlijke schadeclaims indien de Hoge Raad anders had beslist. In de evaluatie is aan als deze aspecten aandacht besteed.

Of de op handen zijnde Wet Bedreigde Uitheemse Dier- en Plantensoorten waarin sprake zal zijn van "omgekeerde bewijslast" veel soelaas zal bieden moet in de praktijk blijken. De werkgroep die deze evaluatie heeft opgezet hoopt met dit stuk een bijdrage te leveren aan een betere stroomlijning van dit soort ingewikkelde onderzoeken. Eén ding is wel heel duidelijk geworden: met de opsporing en vervolging in dit soort zaken zijn hoge kosten gemoeid. In dit rapport treft u een aantal aanbevelingen aan die van nut kunnen zijn in toekomstige onderzoeken.

Rest mij dank te zeggen aan mevrouw L. van Dalen (AID), mevrouw mr. A.C. Kramer (parket PG Amsterdam), de heer J.P. Scheffer (OvJ Alkmaar) en de heer drs. R.J.J. Eshuis (WODC) voor hun inspanningen bij de totstandkoming van dit evaluatierapport.

's-Hertogenbosch, juli 1995

Mr. G.C.M. Bos
Voorzitter Commissie Groen

Inhoudsopgave

- 1 Het opsporingsonderzoek**
 - Aanleiding en doelstelling
 - Vooroverleg
 - Planning van het onderzoek
 - Taps en Observaties
 - Huiszoekingen
 - Verhoren
 - Bevel tot uitlevering van stukken
 - Rogatoire Commissies
 - Administratief onderzoek
 - Financieel onderzoek
 - Dossiervorming

- 2 Justitiële afdoening**
 - Dagvaarding
 - Vervolging in eerste aanleg
 - Vervolging in hoger beroep
 - Cassatieprocedure

- 3 Externe factoren**
 - Pers en Publiciteit
 - Advocatuur
 - Fiscale aanpak
 - Opslag levende have

- 4 Overige resultaten van het onderzoek**
 - Veranderingen in Wet- en Regelgeving
 - Intentieverklaring Citesproject
 - Nieuwe Onderzoeken t.g.v. deze zaak
 - Onderzoeksmethoden
 - Jurisprudentie
 - Maatschappelijke gevolgen

- 5 Mensen en middelen**
 - Teamsamenstelling
 - Taakverdeling & samenwerking
 - Planning en afspraken
 - Overleg en besluitvorming tijdens het onderzoek
 - Rol van de Officier van Justitie en de Rechter-Commissaris
 - Externe samenwerkingsverbanden
 - Financiën en Misurens
 - Huisvesting
 - Hulpmiddelen

6 Conclusies en aanbevelingen

Planning en organisatie van het onderzoek

Tactische aspecten

Opslag levende have

Verspreiding van bevindingen van het onderzoek

Afstemming over de dagvaarding

Juridische complicaties

Gerechtelijke afhandeling

1 Het Opsporingsonderzoek

Aanleiding en doelstelling

Het opsporingsonderzoek "Target 2" werd gestart naar aanleiding van informatie uit een gerechtelijk vooronderzoek contra de vogelhandelaar A.S. in 1992, en naar aanleiding van het aantreffen van zwarte kaketoos bij verschillende AID-controles.

Op basis van deze informatie rees het vermoeden dat de vogelhandelaar J.G. betrokken was bij de import en verkoop van uit Australië afkomstige zwarte kaketoos. Deze vogels staan op de lijst van bedreigde uitheemse diersoorten en mogen niet uit Australië worden uitgevoerd. In 1990 waren dergelijke vogels nog niet in Nederland aangetroffen. Rond de start van het onderzoek waren er volgens gegevens van de AID inmiddels ca. 50 exemplaren in bezit van particulieren.

Er werd een GVO gevorderd op basis van opzetheling, schuldheiling, gewoonteheling en illegale in- en uitvoer van bedreigde diersoorten. Als doelstelling werd geformuleerd het verkrijgen van bewijsmiddelen m.b.t. illegale im- en exporten van zeldzame papegaaien of hun eieren en vermoedelijke heling van zeldzame papegaaien of hun eieren. Het onderzoek zou, volgens de planning van dat moment, een korte looptijd hebben en zich beperken tot de handel binnen Nederland.

Bij het opstarten van onderzoek bleek echter dat K.D., een internationale dierenhandelaar met de nederlandse nationaliteit, zich in Nederland bevond en betrokken was bij de handel in de zwarte kaketoos. Daarop werd besloten het onderzoek uit te breiden naar het internationale netwerk dat zich met de genoemde handel bezighield. De juridische basis voor het onderzoek werd uitgebreid met artikel 140 WvS: deelname aan een criminele organisatie.

Vooroverleg

Het initiatief tot het onderzoek werd genomen door de AID, in januari 1993. De Alkmaarse officier van justitie voor zware criminaliteit, met wie eind januari/begin februari het eerste contact plaatsvond, verwees de zaak door naar de Alkmaarse officier voor milieucriminaliteit, die het onderzoek verder heeft geleid. Ook werd al vroeg in het onderzoek met de CRI overlegd. Daarna vond overleg plaats met de politie Noord-Holland Noord, i.v.m. de inzet van politiemensen in het onderzoek.

Planning van het onderzoek

De aanvankelijke planning voorzag in het toepassen van taps, observaties, huiszoekingen, en verhoren als methoden om bewijs te verzamelen. De fase van informatievergaring zou ca. 4 maanden duren; een maand tappen en observeren ter voorbereiding van de huiszoekingen, in de resterende maanden het administratief onderzoek, de verhoren, en het samenstellen van het dossier.

Het besluit het onderzoek uit te breiden naar het internationale netwerk had direct als consequentie dat de aanvankelijke planning niet langer haalbaar zou zijn. Voor het internationale deel van het onderzoek zouden o.a. rogatoire commissies in de Verenigde Staten en Australië nodig zijn. De geplande onderzoekstermijn werd daarom met 2 maanden uitgebreid.

Formeel heeft het onderzoek ruim 10 maanden geduurd, van 2 maart 1993 (datum vordering GVO) tot 19 januari 1994 (datum zitting in eerste aanleg). Redenen voor het uitlopen van het onderzoek zijn onder meer de benodigde tijd voor het afhandelen van de rogatoire commissies, zwijgende hoofdverdachten, en het complexe dossier. Ook na de eerste zitting heeft de AID nog een aanzienlijke hoeveelheid tijd geïnvesteerd, onder meer om aanvullende informatie te verzamelen in het buitenland.

In het onderstaande schema is het globale tijdsverloop van het onderzoek weergegeven:

maanden:	m	a	m	j	j	a	s	o	n	d	j
Vordering GVO	•										
Taps en observaties	•	•									
Huiszoekingen		•									
Verhoren		•		•	•		•				
Rogatoire commissies			•		•						
Voorlopige hechtenis		•	•	•							
Bevel uitlevering stukken		•			•			•	•		
Conservatoir beslag (Sr)			•								
Verhoor door RC							•				
Afronden dossier								•	•	•	
Zitting rechtbank											•

Taps en Observaties

Van 3/3/93 tot 20/4/93 werden taps geplaatst op de telefoon- en faxnummers van de verdachten J.G. en K.D. Van 25/3 tot 20/4 werd bovendien de telefoon van A.K. en J.D. die in opdracht van J.G. eieren uitbroedden getapt.

In later stadium zijn gespreksspecificaties opgevraagd van autotelefoonnummers van K.D. en J.G. Met deze nummers was aanvankelijk geen rekening gehouden, daar ze niet op naam van de verdachten stonden.

De verdachten waren beducht op het afluisteren van hun gesprekken, hetgeen bleek uit:

- het gebruik van versluierd taalgebruik,
- het regelmatig draaien van een telefoonnummer aan de hand waarvan zou kunnen worden vastgesteld of hun telefoon werd getapt,
- het afbreken van telefoongesprekken via de normale telefoonlijn, om het gesprek vervolgens via de autotelefoon voort te zetten.

Verdachte K.D. is op 18/4/93 vanuit de Verenigde Staten getipt over het feit dat zijn telefoon werd afgetapt. Dit gebeurde na een "plea-bargaining"-bijeenkomst waarbij een Amerikaanse onderzoeksrechter en een advocaat van een Amerikaanse verdachte aanwezig waren. Ten aanzien van dergelijke bijeenkomst geldt in de Amerikaanse rechtspraak geheimhoudingsplicht, ook voor de advocaat.

Er is gebruik gemaakt van de tapfaciliteiten van de AID in de Meern. Naar aanleiding van de taps werd een aantal keren gericht geobserveerd door een observatieteam van de AID. Dit gebeurde o.a. bij ontmoetingen tussen de verdachten en koeriers of collega-handelaren op Schiphol. In totaal is het observatieteam zo'n 5 à 6 dagen actief geweest.

Huiszoekingen

Op 19/4/93 werd huiszoeking verricht op 14 lokaties, verspreid door heel Nederland. Het betrof de woon- en werklokaties van de hoofdverdachten J.G. en K.D., 2 accountantskantoren, en 10 woon- en/of werklokaties van particuliere papegaaienbezitters of handelaren.

Bij verdachte J.G. werden administratieve bescheiden en 25 zwarte kaketoos in beslag genomen. Op het aantreffen van zwarte kaketoos bij J.G. was niet gerekend, omdat deze in telefonische contacten met klanten niet liet blijken over voorraad te beschikken, en aanzienlijke leveringstermijnen bedong. Vermoedelijk trachtte hij op deze wijze de prijs hoog te houden. Bij verdachte K.D. werd administratie in beslag genomen, alsmede een memorecorder met bandjes. Er werden geen kaketoos aangetroffen. Mogelijk heeft K.D., na te zijn getipt over de telefoontap, op een zoeking geanticipeerd en belastend materiaal laten verdwijnen. Er werden wel recente foto's gevonden van zwarte kaketoos in K.D.'s volière, en enkele weken na de zoeking trof de AID bij controle kaketoos aan bij K.D.'s achterbuurman. Deze kaketoos zijn in beslag genomen. Een week na de zoeking bleek het huis van deze verdachte verkocht en de familie naar het buitenland vertrokken.

Bij de particuliere bezitters en handelaren werden in totaal ca. 50 kaketoos in beslag genomen. Bij deze groep verdachten werd tijdens de zoeking steeds een kort verhoor afgenomen.

Ter voorbereiding op de zoekingen waren twee aparte draaiboeken, voor hoofd- en voor bijverdachten, opgesteld. In de draaiboeken stond onder meer vermeld hoe met de in beslag te nemen dieren om te gaan. Voor het transport van de dieren waren vooraf speciale kisten vervaardigd.

Verhoren

In deze zaak zijn 22 verdachten en 19 getuigen gehoord. Onder de 22 verdachten bevonden zich handelaren, koeriers en bezitters van kaketoos. De meeste verdachten werden op of rond de dag van de huiszoekingen verhoord. In die periode werden vier van hen voor korte tijd in voorlopige hechtenis genomen.

Op de dag van de huiszoeking zijn de hoofdverdachten aangehouden en in voorlopige hechtenis genomen. J.G. heeft van 19/4/93 tot 16/6/93 in voorlopige hechtenis gezeten, en, K.D. van 19/4/93 tot 30/6/93. Beide zijn in die periode verschillende malen verhoord. In september '93 zijn bovendien enkele verhoren door de rechter-commissaris afgenomen. Een wens van de officier van justitie om de voorlopige hechtenis van K.D. opnieuw te verlengen werd eind juni '93 afgewezen. De raadkamer meende dat er geen vluchtgevaar bestond.

Bevel tot uitlevering van stukken

Er zijn in deze zaak bevelen tot uitlevering van stukken uitgevaardigd aan een vogelhandelaar, twee banken (privékluizen van J.G. en K.D.), twee reisbureaus (reisbescheiden) en aan PTT Telecom (gespreksspecificaties autotelefoongesprekken).

Rogatoire Commissies

Er zijn in deze zaak rechtshulpverzoeken gedaan aan Australië (Attorney General Dept., Canberra) en aan de Verenigde Staten (o.a. het U.S. Dept. of Interior, Fish & Wildlife Service).

In Australië is een delegatie van teamleden en advocaten, onder leiding van de rechter-commissaris op bezoek geweest. Het eerste verzoek betrof het horen van een aantal verdachten. De opbrengst van dit onderzoek was groot; zo kwamen de autoriteiten aldaar met observatieverslagen en met een extra getuige op de proppen. Deze getuige heeft een belastende verklaring jegens K.D. afgelegd, onder het beding dat zij zelf niet zou worden vervolgd. Later is nog een rechtshulpverzoek gedaan i.v.m. het uitluisteren van cassettebandjes.

De rechtshulpverzoeken aan de Verenigde Staten leverden niet het gewenste resultaat op. Een Amerikaanse opsporingsambtenaar heeft in Nederland een belastende verklaring jegens K.D. afgelegd. Binnen het opsporingsteam bestond de indruk dat onduidelijke krachten in Miami de zaak traineerden.

Administratief onderzoek

Er is onderzoek verricht in de inbeslaggenomen administraties. Er zijn ondermeer rekeningen aangetroffen voor de verkoop zwarte kaketoets. Gevallen van valsheid in geschrift zijn niet naar boven gekomen.

Financieel onderzoek

Er is financieel onderzoek uitgevoerd door het BFO. Er zijn voordeelberekeningen gemaakt t.a.v. J.G. en twee verdachten die in opdracht van J.G. vogels uitbroedden.

Het voor J.G. berekende voordeel, gebaseerd op de verkoopprijzen van zwarte kaketoets, bedroeg f. 456.080,- (rapport dd. 15/11/93). Vervolgens is een beslag ten bedrage van f. 400.000,- gelegd op bezittingen van J.G. Dit beslag is later omgezet in een banksomgarantie.

Het berekende voordeel t.a.v. de twee verdachten die vogels uitbroedden bedroeg respectievelijk f. 6000,- en f. 8000,-.

Voor hoofdverdachte K.D. heeft men geen berekening kunnen maken, bij gebrek aan administratieve bescheiden. Deze verdachte was ook bij de fiscus niet bekend.

Dossiervorming

De dossiervorming is, als sluitstuk op het onderzoek, een probleem gebleken. Er werden aanvankelijk verschillende dossierbouwers van afdeling Recherche van de AID ingezet, wier sterk wisselende inzichten tot onduidelijkheid bij het opsporingsteam leidden. Na aandringen heeft het team uiteindelijk een vaste dossierbouwer gekregen, hetgeen in goede samenspraak met het team tot een helder en systematisch dossier leidde.

Tijdens het onderzoek werd gewerkt met een "groeidossier", gebaseerd op ambtshandelingen. Hierin werden o.a. getuigenverklaringen en documenten (literatuur, vergunningen, foto's) opgenomen.

De basis van het vervolgingsdossier wordt gevormd door een indeling in vier verschillende delicttypen, die ook als afzonderlijk PV kunnen gelden. Het betreft:

- 1- Artikel 140 (bestaat uit samenvattingen van documenten uit andere delen van het dossier)
- 2- Smokkel, invoer (onderverdeeld in 5 gevallen)
- 3- Smokkel, uitvoer (onderverdeeld in 2 gevallen)
- 4- Heling in Nederland (onderverdeeld in 14 verdachten)

Het PV was ca. 1 maand voor de zitting beschikbaar.

2 Justitiële afdoening

De tabel op pagina 10 geeft een overzicht van de gerechtelijke afhandeling t.a.v. alle gedagvaarde verdachten.

Dagvaarding

In eerste aanleg werden zeven verdachten gedagvaard: naast K.D. en J.G. waren dat C.J. (de vrouw van J.G.), A.K. en J.D. (broedden in opdracht eieren uit) en C.D. en H.K. (heling).

In de tenlasteleggingen waren de volgende feiten opgenomen:

- Deelname aan criminele organisatie
- Opzettelijke illegale invoer van kaketoets
- Opzetheling
- Schuldheling

Ten gevolge van de complexe wetgeving m.b.t. het opzettelijk illegaal invoeren bedreigde diersoorten, was de bewijsvoering in de zaak eveneens complex. Er bestaat geen bezitsverbod of verplichting om het bezit van dergelijke dieren aan te melden, dan wel de herkomst ervan te onderzoeken.

Ten gevolge van een wijziging van het begrip "invoer" zoals bedoeld in de In- en uitvoerwet moest de tenlastelegging op het laatste moment nog worden gewijzigd. Deze wijziging is door de rechtbank geaccepteerd.

1. De dagvaarding van de hoofdverdachten K.D. en J.G. luidde als volgt: "(..) dat hij op één of meer tijdstip(pen) in de periode van 1 januari 1990 tot 19 april 1993 in het arrondissement Alkmaar, in elk geval in Nederland, tezamen en in vereniging met één of meer ander(en), althans alleen (telkens) heeft deelgenomen aan een organisatie (van personen), bestaande uit K.D. en/of J.G. en/of C.J. en/of A.K. en/of J.D. en/of C.T. en/of B.J.F. en A.S. en/of één of meer ander(en), welke organisatie tot oogmerk had het plegen van misdrijven, namelijk het (telkens) (met regelmaat) opzettelijk zonder vergunning van de Minister van Landbouw en Visserij kaketoets en/of (bebroede) kaketoets-eieren invoeren (te weten: het binnen het grondgebied van Nederland brengen en/of het houden en/of verkopen, althans in het vrije verkeer brengen), van (bebroede) eieren van papegaaisoorten (halsbandparkieten en/of African Jardines papagaaien en/of andere soorten papagaaien) (terwijl verdachte is aan te merken als oprichter en/of bestuurder van deze organisatie); De goederen genoemd in deze dagvaarding zijn opgenomen in bijlage B van het In- en uitvoerbesluit bedreigde uitheemse dier- en plantensoorten;

2. hij op één of meer tijdstip(pen) in of omstreeks de periode van 1 januari 1990 tot en met 19 april 1993 in het arrondissement Alkmaar, althans in Nederland, tezamen en in vereniging met één of meer ander(en), althans alleen, opzettelijk zonder vergunning van de Minister van Landbouw en Visserij, (telkens) (met regelmaat) kaketoets en/of bebroede kaketoets-eieren (zijnde specimens van de bijlage B van het In- en uitvoerbesluit bedreigde uitheemse dier- en plantensoorten) heeft ingevoerd, te weten: het binnen het grondgebied van Nederland brengen en/of in Nederland (laten) uitbroeden en/of in tijdelijke opslag houden en/of (laten) verkopen althans in het vrije verkeer brengen;"

Later werd de volgende wijziging aangebracht: "Feit 1: toevoegen na invoeren: als bedoeld in artikel 1 van de In- en uitvoerwet, toevoegen na uitvoeren: als bedoeld in artikel 1 van de In- en uitvoerwet. Feit 2: toevoegen na ingevoerd: als bedoeld in artikel 1 van de In- en uitvoerwet."

Verdachten:	K.D.	J.G.	C.J.	A.K.	J.D.	C.D.	H.K.
Tenlasteleging	Deelname Criminele Organisatie, Opzettelijk illegaal invoeren	Deelname Criminele Organisatie, Opzettelijk illegaal invoeren	Deelname Criminele Organisatie, Opzettelijk illegaal invoeren	Deelname Criminele Organisatie, Opzettelijk illegaal invoeren, subsidiair opzetheling	Deelname Criminele Organisatie, Opzettelijk illegaal invoeren, subsidiair opzetheling	schuldhe- ling	schuldhe- ling
eis in eerste aanleg (19/1/94)	2 jaar gevangenisstraf met aftrek voorarrest	18 mnd met aftrek, verbeurd verklaring kaketoos, vordering wederrechtelijk verkr. voordeel	9 mnd gevangenisstraf	6 mnd gevangenisstraf, waarvan 3 voorwaardelijk	6 mnd gevangenisstraf, waarvan 3 voorwaardelijk	verbeurd- verkla- ring kaketoos	verbeurd- verkla- ring kaketoos
uitspraak eerste aanleg (2/2/94)	vrijspraak	vrijspraak	vrijspraak	vrijspraak	vrijspraak	vrijspraak	rechtbank niet bevoegd
	hoger beroep door OvJ (4/3/94)	hoger beroep door OvJ (4/3/94)	hoger be- roep door OvJ	hoger be- roep door OvJ	hoger be- roep door OvJ	hoger be- roep door OvJ	hoger be- roep door OvJ
eis in hoger beroep (22/4/94)	2 jaar gevangenisstraf	2 jaar gevangenisstraf, verbeurd verklaring	6 mnd gevangenisstraf	3 mnd gevangenisstraf	3 mnd gevangenisstraf	verbeurd- verkla- ring beslag	rechtbank bevoegd verklaard
uitspraak hoger beroep (3/5/94)	Deelname criminele organisatie en opzettelijk illegaal invoeren bewezen geacht, 18 mnd onvoorw met aftrek	Deelname criminele organisatie bewezen geacht, 12 maanden waarvan 6 voorw., verbeurd- verklaring kaketoos	vrijspraak	vrijspraak	vrijspraak	vrijspraak	rechtbank bevoegd verklaard
	Cassatie ingesteld door K.D.	Cassatie ingesteld door J.G.					sepot
Uitspraak Hoge Raad (23/5/95)	Cassatie verworpen	Cassatie verworpen					

Vervolging in eerste aanleg

De behandeling van de zaak op 19/1/94 door de rechtbank te Alkmaar leidde tot vrijspraak van alle verdachten voor alle tenlastegelegde feiten wegens gebrek aan bewijs. De vrijspraken werden niet nader gemotiveerd. In de zaak tegen de van heling verdachte H.K. werd de rechtbank onbevoegd verklaard.

Bij de behandeling van de zaak ter zitting werd weinig aandacht besteed aan de ondervraging van verdachten; vooral de advocaten en de officier van justitie zijn aan het woord geweest. Er was ruime publieke belangstelling. De vrijspraak leidde tot verontwaardigde reacties in de media door natuurbeschermingsorganisaties. Deze reacties hebben later een rol gespeeld bij de behandeling van de wet Budep in de tweede kamer.

Na de zitting is door de officier van justitie in alle zaken hoger beroep aangetekend. Ter voorbereiding op het hoger beroep hebben tussentijds nog onderzoekshandelingen plaatsgevonden om het verweer van J.G., die stelde de eieren van reeds in Nederland aanwezige kaketoes afkomstig waren, te tackelen. Er werden verklaringen geleverd door de AID en door de Australische autoriteiten.

Vervolging in hoger beroep

Op 22/4/1994 werd de zaak door het hof ter zitting behandeld. Hoofdverdachte K.D. werd veroordeeld inzake illegale invoer en deelname aan een criminele organisatie, J.G. werd uitsluitend inzake de deelname aan een criminele organisatie veroordeeld. De overige verdachten werden vrijgesproken.

De interpretatie door het hof van het begrip "invoer" en de in dat kader aangedragen bewijsmiddelen leidden niet tot een veroordeling. Hieruit volgden tevens vrijspraken m.b.t. opzetheling, en vrijspraken voor C.J., A.K. en J.D. terzake van deelneming aan de criminele organisatie. Ook C.D. werd vrijgesproken van schuldheiling, omdat naar mening van het hof voor de verdachte geen bijzondere onderzoeksplicht naar de herkomst van de vogels had gegolden.

Bij de behandeling in hoger beroep werd vooraf gekozen voor een niet confronterende benadering, om de behandeling niet te zeer het karakter van een strijd te geven, en de nadruk te leggen op een juridische toetsing van de zaak. Voorts werd besloten de zaak zo snel mogelijk op zitting te brengen. Op beide punten is men succesvol gebleken. Wel werd in deze fase als bezwaar ervaren dat bij het opstellen van de dagvaarding geen overleg heeft plaatsgevonden met de AG.

De zaken tegen kaketoebesitters tegen wie nog geen dagvaarding was uitgebracht, zijn in oktober 1994 geseponeerd. Ook de zaak tegen H.K., waarin de rechtbank door het hof bevoegd werd verklaard, is uiteindelijk geseponeerd.

Cassatie

Naar aanleiding van de uitspraak van het hof is cassatie ingesteld door K.D. en J.G. Hun zaken zijn op 13/12/94 door de Hoge Raad ter zitting behandeld.

Op 23/5/95 zijn beide cassaties door de Hoge Raad verworpen.

3 Externe Factoren

In deze paragraaf komt een aantal zaken aan de orde die geen deel uitmaken van de onderzoekshandelingen zelf, maar er wel direct mee in verband staan. Het zijn aspecten die door de onderzoekshandelingen worden opgeroepen of beïnvloed, en op hun beurt het onderzoek weer kunnen beïnvloeden.

Pers en publiciteit

Bij aanvang van het onderzoek zijn afspraken gemaakt over het beleid t.a.v. de pers. Er werd voorlichting gegeven door de persofficier en het Hoofd Zware Criminaliteit (politie). Beiden werden door de Officier van Justitie regelmatig ingelicht. De pers heeft in de zaak een actieve rol gespeeld, maar binnen de regels. Informatie werd steeds geverifieerd. Publikaties hebben geen invloed gehad op het verloop van het onderzoek, wel heeft het beantwoorden van vragen de nodige tijd gekost.

Advocatuur

De advocatuur is in deze zaak na de huiszoeken actief geworden. Drie advocaten zijn aanwezig geweest bij de Rogatoire Commissie in Australië. Een advocaat meende zich in de zaak te moeten profileren door zeer bewust de publiciteit te zoeken.

Fiscale aanpak

In het kader van het onderzoek heeft afstemming plaatsgevonden met de belastingdienst. Verdachte K.D. bleek bij de fiscus niet bekend, en al zijn bezittingen stonden op naam van familie. De Fiod heeft inmiddels in overleg met justitie een onderzoek naar deze verdachte ingesteld.

Op grond van bij de diverse huiszoeken inbeslaggenomen bescheiden is de belastingdienst tot naheffingen ten bedrage van f. 100.000,- gekomen wegens ontdoken inkomsten- en omzetbelasting.

Opslag levende have

Bij de huiszoeken zijn in totaal 80 zwarte kaketoets in beslag genomen, bij de Provinciale Voedsel Commissaris gedeponneerd, en naar een opslaghoudster getransporteerd. Het grootste deel van de vogels is later teruggegeven aan de eigenaren, t.g.v. een beslissing van de Procureur-generaal.

Het beslag heeft tot een aantal complicaties geleid. Een aantal dieren is tijdens transport of opslag gestorven. De eigenaren hebben aangekondigd te zullen trachten de schuld hiervoor bij de handhavers en opslaghoudster te leggen, en de schade vergoed te krijgen.

Overigens is ter voorbereiding op de inbeslagname een uitgebreide oriëntatie verricht m.b.t. de voeding en verzorging van de kaketoets. Ook was de verzorging van de dieren een belangrijk item in de verhoren van bezitters bij wie dieren in beslag waren genomen.

Via de CID kwam aan het licht dat er plannen werden gesmeed om de vogels te ontvreemden. Door de geboden voorzichtigheid is de opslaghouders zelf in een isolement geraakt. De strenge veiligheidseisen betekenen een ernstige belemmering van diens bewegingsvrijheid, zowel m.b.t. uithuizige activiteiten als m.b.t. het ontvangen van bezoek. In de oorspronkelijke planning was slechts rekening gehouden met opslag voor de periode van 1 maand.

Bij de rechtbank werd door veel van de verdachten verzocht om teruggave van de onder hen inbeslaggenomen kaketoets. De officier vorderde een machtiging vervreemding op basis van artikel 117 lid 3 Sv, waarmee de vogels aan een dierentuin zouden kunnen worden overgedragen. Al deze verzoeken werden afgewezen.

Tijdens de voorbereiding van het hoger beroep werd de strategie t.a.v. het beslag opnieuw bezien. Dit leidde uiteindelijk tot een beslissing om de eigenaren die nog niet waren gedagvaard hun kaketoets terug te geven. Hierbij golden de volgende overwegingen:

- Gezien de vrijspraken van de rechtbank werd de kans om t.a.v. de bezitters tot veroordelingen te komen vrij klein geacht,
- de situatie van de opslaghouders alsmede de door de CID verstrekte informatie over eventuele acties van de bezitters,
- de dreiging van aanzienlijke schadeclaims,
- teruggave paste in de niet confronterende strategie die bij het hoger beroep zou worden gevolgd.

Bij de teruggave tekenden alle bezitters een verklaring dat zij de teruggegeven vogels niet zouden vervreemden. Enige tijd na het hoger beroep is deze verplichting door de PG opgeheven, omdat zij onvoldoende wettelijke basis had.

Voor de vogels van J.G., die nog wel onder het beslag vielen, werd opnieuw een machtiging vervreemding gevorderd, die in juli '94 door het hof werd afgewezen, in afwachting van de uitspraak van de Hoge Raad.

De inbeslagname van de levende have heeft een aanzienlijke hoeveelheid extra werk opgeleverd, zelfs tot ruim na het opsporingsonderzoek. Ook zijn de kosten, gezien de lange duur van het beslag, aanzienlijk. Er is vooraf overwogen om de eigenaren van de aangetroffen kaketoets als opslaghouders van hun eigen dieren aan te wijzen. Hiermee hadden de beschreven complicaties deels kunnen worden voorkomen. Het risico dat er vogels zouden "verdwijnen" werd echter te groot geacht om deze weg in te slaan.

4 Overige resultaten van het onderzoek

Veranderingen in wet- en regelgeving

De zaak heeft de nodige invloed gehad op de besluitvorming rond de wijziging van de BUD-wetgeving. Het daarin opgenomen element van omkering van de bewijslast is direct tot de zwarte kaketoek zaak te herleiden.

Intentieverklaring Citesproject

De zaak vormde mede aanleiding tot het starten van gesprekken om tot een landelijke intentieverklaring te komen ter intensivering van de opsporing van illegale handel in bedreigde uitheemse diersoorten.

Nieuwe onderzoeken t.g.v. deze zaak

Bewijzen t.a.v. het lekken van informatie door een Amerikaanse advocaat zijn aan de Amerikaanse justitie overgedragen.

Tegen de kaketoekbezitter H.K. is apart vervolging ingesteld om zijn dieren in beslag te kunnen nemen. De rechter-commissaris die bij de zoeking bij deze bezitter betrokken was wilde de dieren niet in beslag nemen omdat ze niet afkomstig waren van de handelaar tegen wie het GVO was gevorderd. De officier van justitie heeft de dieren vervolgens op grond van de Wet Economische Delicten in beslag genomen. Daartoe diende dan wel vervolging tegen deze bezitter te worden ingesteld. Deze zaak is uiteindelijk op een sepot uitgedraaid.

Bij een huiszoeking aangetroffen gegevens m.b.t. illegale export van eieren van beschermde watervogels door een Canadese handelaar zijn aan de Canadese justitie overgedragen.

Tegen A.K., die tegen vergoeding eieren uitbroedde, is door de sociale dienst een terugvordering gedaan van f 25.000,- wegens een ten onrechte genoten werkloosheidsuitkering.

Uit het onderzoek zijn ook gegevens t.a.v. nieuwe verdachten en andere diersoorten naar voren gekomen. Deze gegevens leiden in de toekomst mogelijk tot nieuwe onderzoeken.

Onderzoeksmethoden

In het kader van deze zaak is een voorbereiding gemaakt met het houden van rogatoire commissies per satelliet. Dit is uiteindelijk niet doorgezet, maar het initiatief wordt binnen het Ministerie van Justitie (internationale rechtshulp) nader uitgewerkt.

ERRATUM

Op pagina 13, 1e alinea, wordt gesproken over "omkering van de bewijslast" in de gewijzigde BUD-wetgeving. Hoewel in de memorie van toelichting bij de nieuwe Wet Budep nog over deze omkering wordt gesproken, in de uiteindelijke wetstekst is deze niet opgenomen.

Jurisprudentie

De arresten in deze zaak geven geen uitsluitsel over de exacte afbakening van het begrip "invoer" zoals bedoeld in de In- en uitvoerwet.

Ten aanzien van de vrijspraak van C.D. m.b.t. schuldheiling stelt het Hof in haar arrest dat een bijzondere onderzoeksplicht naar de herkomst van de vogels slechts kan worden aangenomen in bijzondere omstandigheden, die in casu niet aanwezig zijn. Als bijzondere omstandigheden worden genoemd: de prijs, de wijze van aanbieden van de vogels of de wetenschap dat het hoogst waarschijnlijk is dat de vogels - als ei dan wel uitgebroed - door misdrijf zijn verkregen en illegaal Nederland zijn ingevoerd.

Maatschappelijke gevolgen

De zaak heeft, mede dankzij de pers, de beeldvorming rond handel in en bezit van beschermde diersoorten beïnvloed. Hoewel er geen waarneembare verandering in het gedrag van de huidige handelaren en bezitters is geconstateerd, wordt een preventief effect verwacht, daar genoemde activiteiten door het publiek meer dan voorheen met "criminaliteit" geassocieerd worden.

Het vermoeden bestaat dat het effect op handel en bezitters groter zou zijn geweest indien alle in beslag genomen dieren zouden zijn vervreemd. Drijfveer van de eigenaren wordt geacht het verwerven van status in de groep van papegaaienhouders te zijn; op hen die zich het bezit van zwarte kaketoos kunnen veroorloven zouden geldboetes weinig effect hebben.

Bijkomend gevolg van de teruggave van de kaketoos is dat het in de toekomst moeilijker wordt te bewijzen dat de vogels of eieren illegaal zijn geïmporteerd; eigenaren zullen beweren dat hun dieren nakomelingen zijn van reeds in Nederland aanwezige kaketoos. De overheid krijgt hiermee minder vat op handel en bezit.

5 Mensen en middelen

Teamsamenstelling

Het team bestond uit mensen van AID afdelingen Natuurbescherming en Recherche, en de Regiopolitie Noord Holland Noord afdeling Recherche. Met het formeren van het team was de AID belast. In januari 1993 zette de AID twee man in op de zaak.

Bij de start van het GVO bestond het team uit 2 rechercheurs van politie en 4 man AID (teamleider en 3 opsporingsambtenaren). Twee teamleden waren betrokken geweest bij het eerdere GVO dat tot het target2-onderzoek leidde. De 2 politiemensen werden reeds na enkele maanden teruggetrokken. In de fase van aanhoudingen en verhoren werd het team met twee personen (AID) uitgebreid. In de slotfase is een AID-er aangetrokken om het dossier te helpen opstellen.

Er is part-time inzet geweest van BFO en het observatieteam van de AID.

Dat de twee politiemensen reeds na twee maanden door hun organisatie uit het onderzoek werden teruggetrokken was geheel in lijn met de bij de start gemaakte afspraken.

Verlenging van hun inzet was, vanuit het opsporingsteam bezien, wenselijk geweest, maar de politie bleek niet bereid haar inzet te verlengen. Het vertrek van deze ingewerkte teamleden had voelbare gevolgen voor de werkdruk binnen het team.

Taakverdeling en samenwerking

De formele leiding van het onderzoek lag bij de Regiopolitie Noord-Holland Noord, de dagelijkse leiding bij de AID. Binnen het team is een teamleider aangesteld, andere coördinerende rollen zijn niet geformaliseerd.

In de praktijk is de formeel leidinggevende rol van de politie nauwelijks ingevuld. De dagelijkse leiding werd halverwege het onderzoek door andere AID-ers uit het team overgenomen, i.v.m. ziekte van de oorspronkelijke teamleider.

De samenwerking binnen het team was goed. Er hebben zich geen problemen voorgedaan.

Planning en afspraken

De vooraf gemaakte planning van het onderzoek moest reeds in de startfase ingrijpend worden gewijzigd. Oorspronkelijk was men uitgegaan van een "hit & run"-onderzoek (looptijd 4 maanden) dat zich beperkte tot het Nederlandse deel van handel in zwarte kakatoes, maar in de pro-actieve fase bleek een uitbreiding naar de bron (Australië) en tussenhandel haalbaar. Dit had consequenties voor de looptijd, benodigde menscapaciteit en de aard van de onderzoekshandelingen.

Voorts is het onderzoek uitgelopen omdat het ontkennen door verdachten meer verhoren nodig maakte, en door de tijd die met voorbereiding en uitvoering van de Rogatoire Commissies was gemoeid. Uiteindelijk heeft het onderzoek van maart '93 tot januari '94 gelopen.

Bij het maken van de planning bij aanvang van het onderzoek waren met name de AID en de officier van justitie betrokken. Er is geen convenant opgesteld.

Het feit dat het onderzoek anders verliep dan aanvankelijk gepland heeft niet alleen consequenties gehad voor de doorlooptijd, maar ook voor de werkdruk binnen het team. Teamleden hebben een aanzienlijke hoeveelheid overuren gemaakt, en collega's hebben hun overige werkzaamheden buiten het team voor hun rekening genomen. Intern is door de leiding van de AID druk uitgeoefend omdat men van mening was dat het onderzoek te lang duurde.

Overleg en besluitvorming tijdens het onderzoek

Bij aanvang van het onderzoek werd nagenoeg dagelijks binnen het team overlegd. Na aanhouding van de verdachten kon dit niet worden volgehouden, gezien de afstand tussen de vestigingslokatie van het team en de plaats waar de hoofdverdachten waren gedetineerd. Enkele teamleden stelden dat ze het overzicht over het onderzoek dreigden te verliezen.

Contacten met de officier van justitie en de rechter-commissaris werden aanvankelijk door de teamleider onderhouden. Later ontstond ook frequent direct contact tussen de teamleden en de officier en rechter-commissaris.

De buitenlandse contacten (in VS en Australië) liepen in eerste aanleg via teamleden.

De rol van de Officier van Justitie en de Rechter-Commissaris

Aanvankelijk werd voor het onderzoek de officier van justitie voor zware criminaliteit benaderd. Het onderzoek bleek echter niet aan de voor zware criminaliteit gestelde criteria te voldoen. Daardoor is onderzoek bij de officier voor milieucriminaliteit terecht gekomen. De officier voor zware criminaliteit heeft tijdens het onderzoek een coachende rol vervuld. Het onderzoek heeft voor de milieu-officier een aanzienlijke werkdruk betekend. Een aanbeveling van zijn kant is dan ook een officier bij dergelijke omvangrijke zaken vrij te stellen van andere reguliere taken. De inzet en betrokkenheid van de officier is door het team als stimulerend ervaren.

Bij de zaak zijn twee rechters-commissaris betrokken geweest. De rechter-commissaris heeft in verschillende fasen van het onderzoek een actieve rol gespeeld. Hij heeft het voortouw genomen bij de Rogatoire Commissie in Australië. Voorts heeft hij verschillende verdachten en getuigen verhoord.

Tijdens het onderzoek werd de voorlopige hechtenis van één van de hoofdverdachten geschorst omdat er geen vluchtgevaar zou bestaan. Dit wordt door het opsporingsteam als een probleem gezien. Het was bekend dat deze verdachte over verschillende huizen in het buitenland beschikte, en grote delen van het jaar buiten de landsgrenzen doorbracht.

Bij het opstellen van de dagvaarding heeft geen overleg plaatsgevonden tussen de officier van justitie en de advocaat-generaal. Dit is door de laatste als gemis ervaren.

Externe samenwerkingsverbanden

Dept of Fish & Wildlife Service;

De samenwerking met Miami leek aanvankelijk veelbelovend, maar leverde uiteindelijk niet datgene op waar op het team hoopte. Binnen het team bestond de indruk dat duistere krachten de zaak in Miami traineerden. Een negatief gevolg van de samenwerking met de VS was dat de verdachten K.D. door een Amerikaanse advocaat op de hoogte werd gesteld van het feit dat zijn telefoon werd afgeluisterd. De huiszoeking bij deze verdachte heeft hierdoor wellicht minder opgeleverd.

De samenwerking met San Diego (i.v.m. bloedmonsters) is goed verlopen.

Autoriteiten Australië;

Samenwerking verliep goed, hoewel vanuit het perspectief van het opsporingsteam soms wat traag. Toen men bij het bezoek aan Australië eenmaal het vertrouwen had gewonnen heeft het onderzoek daar aanzienlijk meer gegevens geleverd dan waar men op had gerekend; er kwamen o.a. rapporten van Australische observatieteams op tafel, en er meldde zich een belangrijke nieuwe getuige.

CID;

De opbrengst van de CID-activiteiten is het team tegen gevallen. Slechts eenmaal is door de CID informatie aangeleverd. In algemene zin is het team van mening dat de CID voor zaken op gebied van de wet BUD nog niet voldoende is geëquipeerd, en de CID ten gevolge van kennisgebrek momenteel geen geloofwaardige gesprekspartner is voor eventuele informanten.

BFO;

Het Bureau Financiële Ondersteuning werkte zelfstandig de financiële kant van de zaak af, zonder veel overlegtijd met andere teamleden te claimen. Er deden zich op dit vlak geen knelpunten voor. Wel kan naar aanleiding van deze zaak worden geconcludeerd dat de inzet van BFO ook bij BUD-zaken zinvol is.

Observatieteam AID;

Dit team is in totaal 5 a 6 dagen actief geweest in het onderzoek. De samenwerking verliep goed.

Cites-bureau;

Het bureau dat vanuit het ministerie van LNV het Citesverdrag controleert heeft achter de schermen aan de zaak meegewerkt, maar het Ministerie van LNV wenste geen actieve opstelling van het bureau. Men is daar overigens later op terug gekomen.

Universiteit Utrecht, Faculteit voor Diergeneeskunde;

Goed verlopen samenwerking. De faculteit adviseerde t.a.v. transport, opslag en verzorging van de kaketoets. Ook werd door de faculteit bloedonderzoek gedaan.

Provinciaal Voedsel Commissaris

De provinciaal voedselcommissaris was verantwoordelijk voor de opslag en verzorging van de levende have. De samenwerking met het team is goed verlopen.

Financiën en Mensuren

Bij aanvang van het onderzoek is geen onderzoeksbudget vastgesteld. Het onderzoek is grotendeels gefinancierd door de deelnemende organisaties, en in later stadium zijn BOP-gelden aangevraagd en toegekend.

Vanuit de BOP-pot is bijdrage verstrekt voor de kosten van overuren die door de AID zijn gemaakt. Vanwege de precedentwerking die dit zou kunnen hebben heeft de directie van de AID besloten hier geen gebruik van te maken, en het geld teruggestort. Dit heeft tot verbolgen reacties van de teamleden geleid.

Kosten m.b.t. tolken, de rogatoire commissie in Australië en de aanschaf van transportkisten zijn betaald door het Kabinet RC. De opslag en verzorging van in beslag genomen kaketoets is betaald door de P.V.C.

Totale kosten van het onderzoek (mensen en middelen) worden geraamd op een miljoen gulden. De AID heeft 7000 mensuren c.q. 5 mensjaren in het onderzoek gestoken. Ook na afloop van het eigenlijke onderzoek is nog een aanzienlijke hoeveelheid tijd in de zaak gestoken, onder meer in verband met de inbeslaggenomen kaketoets.

Huisvesting

Het team was gehuisvest in het pand van de AID in de Meern. Gezien de geografische spreiding van kaketoetsbezitters, en de beschikbaarheid van voorzieningen was dit een goede keuze.

In de fase van aanhouding van de hoofdverdachten traden echter problemen op. De geografische afstand tot de lokatie van verhoor belemmerde de communicatie tussen teamleden.

Hulpmiddelen

Er is gebruik gemaakt van tapfaciliteiten van de AID in de Meern. Voor het uitluisteren van moeilijk verstaanbare delen de opgenomen gesprekken is gebruik gemaakt van een digitale geluidsstudio van het NOB.

Voor het transport van kaketoets zijn speciale kisten gemaakt.

Automatiseringsapparatuur (netwerk en portable PC's) is door de AID verstrekt.

6 Conclusies en aanbevelingen

Planning en organisatie van het onderzoek

Het is een bekend gegeven dat opsporingsonderzoeken moeilijk zijn te plannen, omdat men per definitie slechts over een geringe hoeveelheid informatie kan beschikken. Ook in dit onderzoek kan achteraf worden geconcludeerd dat verschillende aspecten verkeerd zijn ingeschat. Meer CID-achtige informatie in de voorfase zou wellicht nuttig zijn geweest ter afbakening van het onderzoek en de vervolgplanning.

Een belangrijke complicatie bij de planning van dit onderzoek vormde het feit dat aanvankelijk afspraken werden gemaakt voor een kort "hit & run" onderzoek, maar direct na de start tot een veel uitgebreider onderzoek moest worden besloten. De consequenties van die uitbreiding heeft men, bewust of onbewust, onvoldoende onder ogen gezien. Bovendien is er in de planning geen ruimte ingebouwd om eventuele complicaties op te vangen.

Bij de afspraken die voorafgaande aan het onderzoek zijn gemaakt hebben de betrokken handhavingpartners geen commitment voor een langere periode uitgesproken. Doordat de politie vasthield aan de initiële afspraken heeft de AID een onevenredig grote inzet moeten leveren. De financiële planning van het onderzoek is onderbelicht gebleven. Ook ontbreekt een gedegen financiële verantwoording achteraf.

Zoals vaker het geval is vormde ook bij dit onderzoek de vorming van het dossier een sluitstuk in de planning. Het verdient aanbeveling reeds in een vroege fase van het onderzoek aandacht te schenken aan de vorm en inhoud van het eindproduct.

Tactische aspecten

Het maatschappelijk effect van het onderzoek heeft een belangrijk aandachtspunt gevormd bij de tactische keuzes. Daarbij vormde de inbeslagname en vervreemding van de zwarte kaketoets een belangrijk aspect; van een dergelijke actie, met aanzienlijke financiële en emotionele consequenties voor de bezitters mag een behoorlijk effect worden verwacht. De "boodschap" die er aan verbonden is luidt dat illegaal geïmporteerde bedreigde dieren in beslag kunnen worden genomen en de daaraan gekoppelde financiële schade niet wordt vergoed. Ondanks het feit dat in deze niet is gelukt vervreemding van het beslag te effectueren, verdient het aanbeveling deze aanpak in de toekomst te blijven hanteren. Het is overigens niet strikt noodzakelijk op alle aangetroffen dieren beslag te leggen; ook een selectie is mogelijk. Zulks dient overigens per zaak grondig bekeken te worden.

Omdat het uiteindelijke maatschappelijk effect mede afhankelijk is van publiciteit, verdient het aanbeveling ook de publikatie van het vonnis in de eis te betrekken.

Met betrekking tot de rogatoire commissies geldt dat het bezoek aan Australië van groot belang is gebleken en meer opleverde dan waar op was gerekend. De extra onderzoeksresultaten in Australië werden bereikt nadat men aldaar via direct contact het vertrouwen had gewonnen. De rogatoire commissie in Amerika, waar men niet op bezoek is geweest, is een teleurstelling gebleken. Hoewel een harde conclusie louter op basis van alleen deze zaak niet mag worden getrokken, lijkt het directe persoonlijk contact bij rogatoire commissies een niet te onderschatten factor.

Het feit dat in deze zaak een verzoek tot verlenging van voorlopige hechtenis niet werd gehonoreerd, omdat er geen vluchtgevaar zou bestaan, heeft verwondering gewekt bij het team. In hun ogen is het vluchtgevaar bij een verdachte, die meerdere woningen in het buitenland bezit, evident. In dergelijke gevallen verdient het aanbeveling om aan eventuele vrijlating voorwaarden te verbinden, zoals het innemen van een paspoort.

De CID is, in de ogen van het onderzoeksteam, nog onvoldoende ingesteld op het leveren van een zinvolle bijdrage in zaken op basis van de BUD-wetgeving. Dit verdient de nodige aandacht.

Opslag levende have

In dit onderzoek is bewust gekozen om de eigenaren van de inbeslaggenomen vogels niet als opslaghouder aan te wijzen, gezien het risico van vervreemding door de eigenaren zelf. Hoewel men vooraf wel bij de mogelijke consequenties heeft stilgestaan, zijn deze toch onderschat. Men heeft zich moeten verdiepen in de verzorging en nakweek van de vogels, en aanzienlijke kosten moeten maken voor het voederen en het transport. De dood van een aantal vogels lijkt direct verband te houden met de stress van transport en verhuizing. De planning van de opslagtermijn (1 maand) is achteraf weinig realistisch gebleken, en de consequenties voor de opslaghouder zelf zijn daarbij onderschat. De dreiging van financiële claims heeft er mede toe geleid dat de meeste vogels zijn teruggegeven. De hele afwikkeling van het beslag heeft een enorme tijdsclaim gelegd op AID en OM. Het verdient daarom aanbeveling in de toekomst de in deze zaak gekozen aanpak te heroverwegen en bij de besluitvorming ook een "worst-case" scenario te betrekken.

Indien de eigenaren als opslaghouder worden aangewezen is het van belang vooraf consensus te bereiken over de waarde van de dieren. Dit is nodig om de strafmaat te kunnen bepalen wanneer er dieren "verdwijnen".

Een soortgelijke aanpak is eerder toegepast in clenbuterol-zaken, en heeft inderdaad tot veroordeling geleid van boeren die dieren waarop beslag rustte doorverkochten.

Verspreiding van de bevindingen van het onderzoek

Een sterk punt in het onderzoek vormt het doorspelen van onderzoeksgegevens naar belanghebbende instanties. Er zijn gegevens overgedragen aan de Amerikaanse, Australische en Canadese justitie, en in eigen land aan de fiscus en de sociale dienst. Daarnaast zijn de ervaringen in dit onderzoek van invloed geweest op de wetgeving. Waar het gevaar bestaat dat onderzoeksteams teveel naar binnen gericht raken en weinig aandacht besteden aan andere dan de directe opsporingsbelangen, is daar in dit geval zeker geen sprake van geweest.

Afstemming over de dagvaarding

Bij het opstellen van de tenlastelegging heeft geen overleg plaatsgevonden tussen de officier van justitie en de advocaat-generaal. Dit is door de laatste als probleem ervaren; hij moet bij hoger beroep immers voortbouwen op de eerder geredigeerde tenlastelegging. Het verdient aanbeveling om in juridisch gecompliceerde zaken, waarbij een hoger beroep in de lijn der verwachting ligt, vooraf de te volgen strategie af te stemmen.

Juridische complicaties

Lastige punten bij de aanpak van deze zaken waren het feit dat er geen bezitsverbod of meldingsplicht voor beschermde vogels bestaat, en het feit dat tijdens het onderzoek de in- en uitvoerwet veranderde. In de laatstgenoemde wet blijft de afbakening van het begrip "invoer" een probleem. Ook het bewijzen van heling is tamelijk gecompliceerd. Een punt van een geheel andere orde vormde het feit dat bij het vonnis in eerste aanleg geen motivering werd gegeven. Bij het ontbreken van een dergelijke motivering valt door het opsporingsteam geen enkele lering te trekking uit de sterke en zwakke punten in het door hun geleverde produkt.

Justitiële afdoening

Sterk punt voor wat betreft de justitiële afdoening vormt de relatief vlotte doorlooptijd in deze zaak; ruim vier maanden na de behandeling in eerste aanleg is de zaak door het gerechtshof behandeld. Opvallend aan het arrest van het gerechtshof is dat de veroordeling voornamelijk is gebaseerd op de bewezenverklaring van commune delicten. In lijn met andere zaken blijkt ook hier dat aan speciale wetgeving in de praktijk lage sancties worden verbonden, met alle gevolgen voor de handhaving ervan. Het verdient daarom uit praktische overwegingen aanbeveling in de tenlastelegging bijzondere wetgeving altijd met commune delicten te combineren.